

07. 12. 2010. 00:02h | [Petar Popović](#)

Život u svetu dželata i žrtava

Ako je ring poslednje mesto gde se danas suočavaju muškarci, onda je ludnica jedina adresa gde se još mogu sresti iskreni ljudi. I zbog toga ne odgovarati! Kakva poruka zanosne Pekićeve farse „U Edenu na Istoku” (reditelja Marka Manojlovića, nekad Belef sada Kult Beograd).

Ta jednočinka o progonitelju i progonjenom u bašti psihijatrije inspiriše glumce i publiku na vlastito probijanje kroz filozofski tekst čija je osnovna nit osećaj pogubne usamljenosti i potrebe za komunikacijom sa drugim ljudima. Hajkač i meta dve su suprotstavljene, ali nerazdvojne strane. Progonitelj – bivši član tajne policije (Novi) i progonjeni – psihički bolesnik koji pati od manije gonjenja (Stari) komponuju priču o umišljenim ili stvarnim neprijateljima, nesigurnom svetu u kome svako svakom može nauditi.

Borislav Pekić iznova i potresno svedoči o svetu u kome je živeo. To je, da se ne lažemo, isti onaj svet u kojem živimo i mi, a koji se deli na pobednike i gubitnike, na one koji su ugnjetavani i one koji ugnjetavaju, špijune i objekte špijuniranja i koji jedni bez drugih, jasno, ne postoje. Prosto, bravura o kolektivnim paranojama, teorijama zavere, komšijskim špijunažama i nama... bolesnima. Naizgled međusobno potpuno različiti, dželat i žrtva su u nečemu slični. Jednom od njih je posao da dokaže krivicu, a drugi je tu da bi bio kriv. Dva lika u jezgrovitoj priči predstavljaju čitav jedan sistem stariji od sveta i veka. Autorova glavna poruka je da se čovek ne rađa zao, već ga takvim čini sistem.

Likove u duodrami tumače Nebojša Milovanović i Pavle Pekić. Igrajući punim srcem i sa neskriivenom strašću proizvode dvostruki krajnji ishod: nezaboravno pozorišno veče i uvećavaju poštovanje za velikog pisca. Svojim pristupom dokazuju kako ništa nije ono zašta se predstavlja i nema toga koji je takav kakav nam se pričinjava. Jer, svet je oduvek krcat neprijateljima. Kao oko. Zato je kucanje i otkucavanje najveličanstvenija prirodna pojava u vaseljeni.

Borislav Pekić govori o stvarnim, a samo ponekad umišljenim strahovima koji su bili deo jave zemlje iz koje je početkom sedamdesetih otišao u Englesku. Da li je neko stvarno na meti tajne policije ili je lud pa to umišlja i koliko su oni koji špijuniraju svoje sunarodnike ostali normalni ili su i oni ljudi, pitanja su koja ništa nisu izgubila od aktuelnosti ni u postkomunističkoj Srbiji. Eden je bio smeštan na toliko mnogo različitih mesta isto kao i potopljena Atlantida.

U Pekićevoj drami u tom Raju na Istoku svet podeljen na pobednike i luzere, na žrtve i dželate, osvetljava, zapravo, biblijske odnose među njima i činjenicu da dobri bez loših ne postoje. Otkud junaci, zapravo ludaci, u Edenu, u rajskom vrtu? Poenta gde protivnik postaje sapatnik jedino je moguća u apsurdu Raja na Istoku. Apsurd je večni krug. Šta je ludilo osim udaljavanje od normalnog. Ali, šta je ovde uopšte normalno. Ludilo nije odsustvo logike. Naprotiv. Ludilo je nužna logika strateški uneta u raspamećenu stvarnost radi zajedničkog dobra.

Sve dosadašnje metode, podseća neumrli Pekić, proizvod su nauke i njene zloupotrebe tako neophodne svakoj vlasti. Jer... policijska knjiga života, zvana zapisnik ili službena beleška, pa bila ona dokument kajanja u ludnici, večita je kao i božja. Režimi se ne drže na znanjima, nego na činovnicima raznih vrsta. A jedino oni znaju da živeti bez briga znači – ne živeti uopšte.